

HALİDE EDİB ADIVAR

VURUN
KAHPEYE

SELİM İLERİ'NİN SONSÖZÜYLE

ROMAN

❤
CAN

HALİDE EDİB ADIVAR
VURUN
KAHPEYE

© 2007, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Eski harflerle 1. basım: 1926

Latin harfleriyle 1. basım: 1943

Can Yayınları'nda 1. basım: 2007

11. basım: Şubat 2014, İstanbul

Bu kitabın 11. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Mehmet Kalpaklı - Gülbün Türkgeldi

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş
Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-0774-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

HALİDE EDİB ADIVAR
VURUN
KAHPEYE

ROMAN

♥can

Halide Edib Adıvar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ateşten Gömlek, 2007

Handan, 2007

Mor Salkımlı Ev, 2007

Sinekli Bakkal, 2007

Türk'ün Ateşle İmtihanı, 2007

Son Eseri, 2008

Yolpalas Cinayeti, 2008

Tatarcık, 2009

Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri, 2009

Âkile Hanım Sokağı, 2010

Kalp Ağrısı, 2010

Zeyno'nun Oğlu, 2010

Çaresaz, 2011

Sevda Sokağı Komedyası, 2011

Kerim Usta'nın Oğlu, 2012

Dağa Çıkan Kurt, 2014

HALİDE EDİB ADIVAR, 1882'de İstanbul'da doğdu. Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde okudu. 1908'de yazmaya başladığı kadın hakları hakkındaki yazılarından dolayı kimi kesimlerin düşmanlığını kazandı. 31 Mart Ayaklanması sırasında Mısır'a kaçmak zorunda kaldı. 1909'dan sonra öğretmenlik, müfettişlik yaptı. Balkan Savaşı yıllarında hastanelerde çalıştı. 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda, İzmir'in işgalini protesto mitinginde tarihî bir konuşma yaptı. 1920'de Anadolu'ya geçerek Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Onbaşı ve üstçavuş rütbeleri aldı. Savaşı izleyen yıllarda Cumhuriyet Halk Fırkası'yla fikir ayrılıklarına düştü. Bunun sonucunda 1917'de evlendiği ikinci eşi Adnan Adivar'la birlikte Türkiye'den ayrıldı. İlerleyen yıllarda konferanslar vermek üzere ABD'ye gitti, Mahatma Gandhi tarafından Hindistan'a çağırıldı. 1939'da İstanbul'a dönen Halide Edib, 1940'ta İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Filolojisi Kürsüsü başkanı oldu, 1950'de Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili seçildi. 1954'te istifa ederek evine çekildi. 1964'te öldü.

İçindekiler

Sunuş	9
1. Aliye kasabaya geliyor	21
2. Aliye mektepte	29
3. Hacı Fettah Efendi ile Tosun Bey	41
4. Aliye'nin nişanlısı	59
5. Hacı Fettah Efendi Yunan karargâhında	73
6. Mevlit ve ferdası	82
7. Yunanlıların mutemedi	94
8. Şeytanın kızı	109
9. Kârbanı aşk ıssız bir beyabandan geçer	130
10. Fırtınadan evvel	158
11. Cephanenin atıldığı akşam	163
12. Vurun kahpeye	190
13. Tosun'un avdeti	204
<i>Vurun Kahpeye</i> : Birkaç izlenim	209
Kitabı yayına hazırlayanların yararlandığı kaynaklar	213

Sunuş

Vurun Kahpeye, 1923 yılında *Akşam* gazetesinde tefrika edilmiş, 1926'da ise eski harflerle basılmıştır. Kitabın Latin harfleriyle ilk baskısı 1943 yılında yapıldı. Halide Edib'in, bugüne dek üç kez filme aktarılan ve sadeleştirilerek defalarca basılan bu romanı Ulusal Kurtuluş Savaşı günlerinde, Anadolu'daki bir kasabada geçiyor. Romanda, düşman işgalini yaşayan Anadolu halkının Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı algılayışı hikâye edilir: bir yanda ulusal direnişin simgesi Kuvayı Milliye güçleri, öbür yanda geçmişin dinî taassubunu sürdüren bir sözde din adamı ve onun yandaşları... Romanın asli kişisi Aliye, İstanbul'dan taşraya gelmiş idealist bir öğretmendir. Olay, Aliye'nin kasabaya gelişinden sonra, onun çevresinde yaşanır. Yazar kendi görüşlerini, Aliye'nin dilinden söyler.

Halide Edib bu romanında, Milli Mücadele'den bir sahneyi yansıtmakla birlikte asıl, din karşısındaki tavrını ortaya koymaya çalışır. O, İslam dinine hümanist yanından yaklaşır. Din, insanların korktuğu, bu nedenle ikiye yüz lüklükle de olsa yücelttiği bir şey değildir. İslam'ı şöyle tanımlar Halide Edib: "Din, nurlar içinde nihayetsiz bir rahmetin, şefaatin tecellisiydi. Kundakta ümmeti için şefaah talep eden Peygamber'in asi ümmetine melce olan Büyük Muhammed'in dini idi."

Halide Edib'in bu kitabı hakkında, yazarı İslam karşıtı olarak gösteren birkaç yazı yayımlandı. Oysa Halide Edib, dine değil, dinin taassubuna, karanlık ve korkutucu yüzüne karşıydı.

Romanın Can Yayınları'ndaki bu ilk baskısı, Halide Edib Adıvar'ın bizzat, 1926'da yayımlanan eski harfli ilk baskısının

üzerinde yaptığı düzeltme, ekleme ve çıkartmalar göz önüne alınarak hazırlandı. Bu değiştirmelere birkaç örnek vermek istiyoruz:

1926 baskısında:

“... birdenbire hâsıl olan burüdeti”

Halide Edib’in düzeltmesiyle:

“... birdenbire hâsıl olan soęukluk”

1926 baskısında:

“... harabiyet sahaları, bu kadar evladının gölgesi altında öldüğü güzel bayrak”

Halide Edib’in düzeltmesiyle:

“... harabiyet sahaları, gölgesi altında bu kadar vatan evladı ölen güzel bayrak”

1926 baskısında:

“... Bu belki bir halâsıdı.”

Halide Edib’in düzeltmesiyle:

“... Bu belki bir kurtuluřtu.”

Hazırladığımız bu edisyonda, 1926 baskısı üzerinde yazarın kendisinin yaptığı birtakım sadeleştirme ve değişiklikler dışında bir düzeltme yapılmadı. Bugünün okuru için eski olan sözcükler dipnotlarla açıklandı.

MEHMET KALPAKLI

کتابی صحلا
نکله ادب

خالده ادیب

اوروک قحبیه

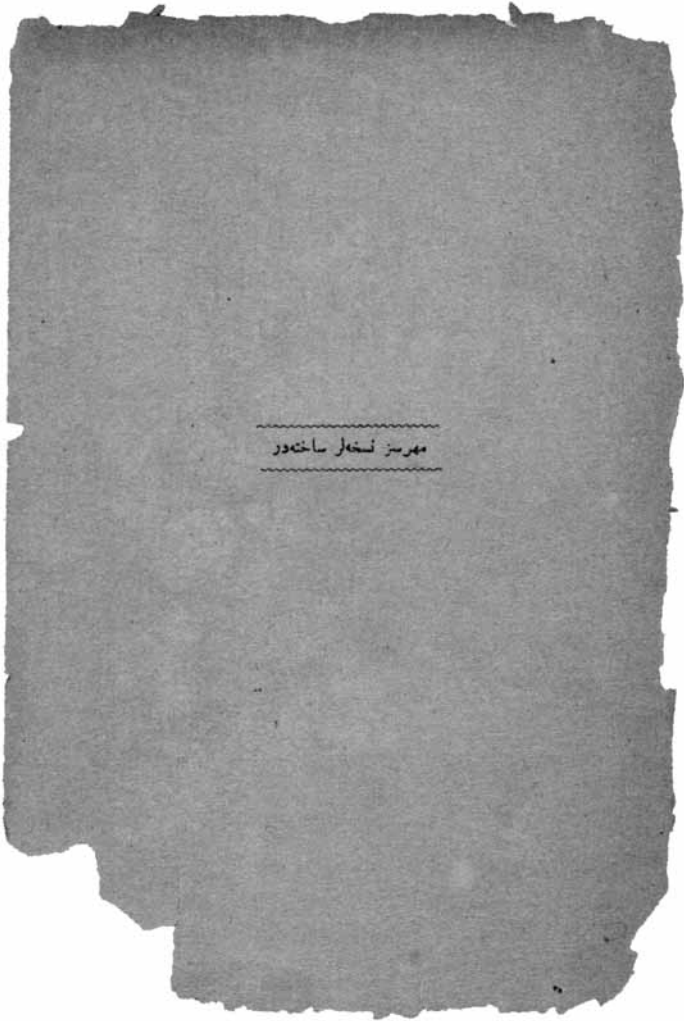
طابع و نطری
خلق کتابخانه سی صاحبی
عبدالعزیز

استانبول محمود بک مطبعه سی

۱۹۲۶

Romanın 1926 baskısının kapağı
Mührün okunuşu: Halide Edib

Okunuşu:
Mühürsüz nüshalar sahtedir.

اوندن سوکراکی حیاتی مأمور خانملریله ، اشراف اوغللرینک مکتبه برر برر کلوب تهیدلری ، غوغالریله کجیدی . فقط اوهر شیبه رغماً مکتبه سکوتی و آسایشی اعاده ایتدی . بلکه ناصلسه بو ایشده کندینه مکتبه علاقه دار اولان معارف مدیری یاردیم ایدیوردی . بونکله برابر اکچوق مشکلاته معارف مدیرینک خانمی اونی معروض ایتیشدی . چوجفته مستثنا معامله پایلماسنی طلب ایدیور ، علیه :

« خوجه پارچسی ، قوجامک هیکنز حلاقیسکیز ، ایسترسک همان عزل ایدرز ، دبه باربار باغیر یوردی . تهلکسنی سوکرا اکلادیفی بر هخته زاها واردی که اوده قنطارچی حسین افندیکن بو یوک اوغلی اوزون حسینک مکتبه کلشی ایدی .

علیهنک درس وردیکی اودانک یان عجرملری قالبین صاحبقلی ، قوجامان بر اوه باقیوردی . علیه صبرالک آراسنده دولاشیرکن برکون غیر اختیاری اوقالین و بر آز قورقونج اولک پخیره سنه طومش کبی پایشمن غریب صاری برچهره کوردی .

درین ودالغین درسخانهنک جاملرینی دله رک کندینه دالان ایکی دونوق سیاه کوزه اوزون ، صاری عیسمز بر یوز ، آزیجق چاریق اوزون بر بورون کورونیوردی . بر آ ز متردی ، بر آ ز جلیز و کندی کندینه چکیلش اشراف دلیقانلیلرینک خصوصیتلرینی ، ضغفرینی متکائف بر صورتده کندینه طوپلامش بر باشدی . علیه بو باشی کورمیش کبی درسلینه دوام ایتدی ، چوجوق قرله مشغول اولدی ، فقط بو ثابت و غریب انسان یوزی اونی آزیجق توحش آزیجق استکراهله ذها بورغولیوردی . کرچه معارف مدیرینکده باغلی قهسی اوستنده کی

بوسه و صندل زلای

X

مملکت ، خرابیت ساحلری ، بوقدر اولاجینک کولکسی آلتنده
 اولسیک توزل باراق، بونارین قیزک و طوسون بکک قورقونج و یی
 هیجانک بر چرچیووسی سادهجه بر ساحسی ابدی طوسون بک و بو
 کوزل قیز ایشته بو اختلال، بوناهمسز مشقت کونلری بردنبره جانلا.
 ندران ایی حیات او بونجیسنک همنه سندن باشقه برشی دکلدیلر. طوسون
 بک بر هفته دتبری اوقی صارسان دلبر خولیانک بردنبره بویه غضبله ،
 مرحمتله ، انتقام آلهمی کبی اوزرینه کلشی ایله تحیل ایدمه مدیکی
 و اسم ورهسه دیکی بر ضربه، قدرتی و آرزین هونتی علیه نك
 بو خارق العاده دقیقه ده کی خارق العاده یا شلی و فیرطعلی کوزلرینه
 زنجیرلتمش و اراده سنه جوق طاتلی بر اذا ایچنده ترك ایتشدی. اوکنج
 قیزک هر خطنه حیرته قلبنک قورقونج بر ضرباتیله باقدینی کوزل
 دوداقرندن برشیلر بوشاندیقنی، کوزلرینک باشله دوله یغنی کور یوردی.
 اوشیمدی بو حیات خیالنه صوسزلقدن اولن ادملرک منبعله باقدقلری
 کبی باقبور ، بو شایان حیرت شیشی کوزلریله ایچبور ، ایچبوردی .
 حالبوکه هیجاندن ایجه کوکسی قاران ، صاری یوزی بر قاصیرغه کبی
 حدنله طوسون بکک هایشیران قیز او قدر شدتلی شیلر سوبله یوراکه ...

اگر

قدرت

دی

X - طوسون بک، بوزوالی قصبه بیچون، نه حقله ظلم ایدیورسکز؟

سز

اگر

بوتون قادیلری، و بوتون چوققلری ماتم ایچنده دشمنی قونمق ایچون سز
 سلاحه صاریلانلره اهالی به اذیت، بر اشاری قناح افندی نی نه پایدیکز ؟
 علبل قاریسی سوقاقلرده آغلاهرق دولانشیور ، اداملریکنز هر کسی
 دوکیورمش ، قصبه دن بیلکلرجه لیرا ایسته یورمشکر ؟
 علیه نك بوهیجانله باشلادیقنی لاقردیلر سلیم وحیدر قودانلری

اوروك

حر كته كتيردى . طوسون بك ساده اونك بوزى كوربور كاسنى
 ايشديبور بولمىز هيجانك پتشمسى ايجون نفس آلمغه جاسارت
 ايده ميوردى . بونكه رابر حيدر ك و سلېمك حر كتلىرى كوردى ،
 وقصيق برسېله : سز كيدك بى مركزده بلكه يگىز دېدى .

اوروك

بوعليه بن ايقاظ ايتدى ، قارشىسنده دونمش كى دوران ورنى
 خارق العاده ساداران ب قورقونج آدام نه دوشنيوردى ، بسكا نه تاثير
 يامىشدى ؟ عمر ائدى قبودانلر ايله آشاغى به قدر كيدشمه قارشى
 قارشى به يالكىز قالديلر . طوسونك آرقمى ضياده ، بوزى كولكلر
 ايجنده ، عليه نك بياض برده لردن فيرطنلى و كوزل بوزى يشيل
 چارداقن سوزولن ساريشين ضيانك ايجنده برآن بررلرنيك كوزلرنيك
 ايجنه دالديلر قالديلر . هر شيشى ايكي مېده اوزنمش كى ابدى ، يالكىز
 كوزلر يله دكل ، بوتون كنج وجودلرنيك ذراتيه بررلرني پارچالايه جق
 كى چكيور ، جانلرى كوزلرندن بررينه اوزانان ايشيفده بررينه
 كيدله نيوردى . بويالكىز اوجسز مھرالرده وحشى قېلانلرى بررلرني
 جنسيتارنيك انجذابيه ، قاصيرغىسيه سوق ايدن ، چقنلشدين مادي
 بر ابتلا دكلى . « بو دها زياده دنيا ده انسانلره نارنج بايديران ،
 انسانلرى اشكنجه به ، اولومه تبسم و وجد ايجنده كوتورن ازلى
 عشق لردن رينه بگزه بوردى . طوسون بك رۇياده كى اللرنى اوزاندى .
 كنج قزك كندى ده اسم بره مديكى رتهيجله سارصيان نارن اوموزلرني
 طوندى . وكوزلر نده نهايتسز برانقيادله عليه نك كوزلرنيه دالدى !
 — نه ايتيورسه ك اونى سويله ؟ سنى كدريله آغلانجق قدر
 قلبى آلان بوقصبه دن برشى آلمايه جقم . بى هر زمان ايجون قولك ،

سونه جگدى . و نكله بلده قصبه نك برهفته دنبرى قاره طوبرا قله ايشيغى
و حرارتى بك ياقلاشمش اولان كوئشى و آئى ده صوغو ياجق و كوئلك
اوزاقى درينكلرينه كیده جگدى . فقط بوتون رنگ ، ضيا و حرارت
سونسده او آرتقى راحت ایده جگدى .

- ۴ -

عليه ك نشانليسي

پرشنه صاحى اشراف عمر آغاي جاغیرمان قطارجيلرك اوند
براجتماع ياپدله صاحى فتاح افنديك عاقبتى شدتله مراق ايدىوردردى .
فقط اصل مسئله كشميليريك ورمكه مجبور اولديغى باره ايدى .
طوسون بلك آدملى اهلدين باراسز برشى آلامش و اهالى به
و بر كيدن مصون اولدقلىن يالكزمعين عودده زنگين اشرافك مدافعه
ايچون پارا و بره جگتى سويلشمش و اهالىنى قزاعمشردى . فقط و بركى به
محكوم اولان اشراف بر كيجه ايچنده قصبه نك بوز بيك ليرايه محكوم
اولديغى اهالىك هيسندن پارا آلتاجقى ياتمشلر مدعش بر قورقو
و اديشه هواسى يرااعشاردى . فضيله اولارق صاحى فتاح افنديك
مجهول عاقبتى بوتون بوتون مهلكه و قورقونج بر حس و بريوردى .
قصبه اهلينده بردنيره حاصل اولان بيهق سزن طوسون بك ،
قوتليسيه طوپلانمش هر درلو احتاله فارسى حاضر اوليوردى .
بوكر كينلك بالخاصه قاديئارى و فضلى خانى حتى جوجقلى افا ايچنده
اندشه ايچنده براقبوردى .

اوروك قصبه يه

تدوين
تاريخ

صه ۳۶

جوق زمان صباحه قدر كندی اراده سنی و باشی آیر بر قورشونه
 چورن ایچگیلی ، اكنجه لری آراسته نغر لری کوندروب علیه
 کتیرتمک ایسته مش ، سوکره مخله سندن بوله برعالمه علیه نك مطاقل
 کوزلرته کله چك استکراه و نغرنی کوزورکی اولش ، صبر قشنگی
 استصیی . بعضاً او یقوسته قدر کندی تمقیب ایدن بو ایکی کوز خیالی
 قارشینده مخر خرسقیان بر بو یو تصور ایدیور ، خاج چیقار بور کال
 خشوعه کندیستی شیطانک قیزدن قورنارماسی ایچون عیسیاه پالوا
 ریوردی . برکون اوداسنده آسیلی مریم آنا نك اوکنده بوله برهیجان
 ایچنده یالوارسیور ، علیه بوتون خرسقیان اولیاسنك غضبی دعوت
 ایدیوردی . اوداده یالکز رسمك آلتنده کی قندیل واردی . بو قندیك
 توره کی ضیاسی اوسننده بردنبره « مریم » آنا نك توره دیکی قیملدایغنی
 کورمشدی . بوبلکه برخلاصتی . بونک ایچون حال دیزلر نك اوسننده
 فقط کوزلری رسمه دیکلمش امیدله بکلممشدی . رسم باشی اورتولی ،
 یوزی ایجه ، کوزلری اوکنده ، اوزون پارمقلی لری دیزلرنده یزالسك
 عرب بر (مریم) ای ایدی . بومریك باشنده کی هاله حقیقت آیدنلامش ،
 (مریم) قیملدایش ، ایجه باشی قالدیرمش ، یوزغون و قبالی کوز
 قباقلری بردنبره آچمشدی . اوزمان عذابندن قورتولمق ایچون دعا ایدن
 دامیانوس آبی رصیجه ایله بر اولوکی قاس قانی بوز اوستی دوشمشدی .
 جانانان مریم قبالی کوزلری آلتنده علیه نك منکشه کوزلری واردی .
 اوکیجه رسم خوشساق نوبی دیبه بوتون قراکاهک دوقورلری
 طرفدن تداوی ایدیلم دامیانوس ایرتسی صباح (مریم) نك رسمی
 قندیلی ایله برابر اودادن قالدیرتمشدی . دوقورلر اوکا سینی بر برهیز

فرطنه دن اول

عمر افندی آتیه کفیلش، نازلارنک برقمته حاجی فتاح افندی صاحب اولمشدی . قنطارچیلرک حسین افندی علیه صاحب اولمقی بکلرکن بو ، دامیانوس آتقی طوسون بکک اله کچیرلمه سندن سوکرا قابل اولاجقنی سوبله مشدی . بوندن دولای حسین افندی خبی یونانلیره کوسکون و کیزلیدن کیزلی به کندیسنه قوای ملیه سوسی ورمکه باشلامشدی . براز مل حرکت طرفدار تلقی ایتدیکی هر آدمه یونان اداره سنی ، دامیانوسی چکیشدریبور، بونک ار اسنده علیه مک یونان قوماندانه بوز وردیکنی ، یاباسی اعدام ایدله جک ایکن اونک نفی ایله قورتاردیقنی ، بناء علیه شاید نورك قوتلری کلیرسه اولاعلیه مک جزا کورمسی لازم کلدیکنی سوبله بوردی . بونکله برابرینه دامیانوسنک عالمیرینه دوام ایدیبور ، اوکا هر درلو ذوق مازممسی وزمینی حاضر . لایوردی . دامیانوس علیه مک حاجی فتاح افندی و اوزون حسین افدینک دشمنلنی قارشوسنده ، ایرکچ کندیسنه دخالت ایدمکجه ، اینجسه اون آتیه کوئدره جکجه قانع بولنیوردی .

فقط دامیانوس علیه ایچون قوردیقنی خلیالر تحققی انجمن آسپای صغرادن یونان وضعیتی حقنده آتنده ایضاحات و برمک اوزره پایتجه دعوت ایدلمشدی . بوکاسب یالکنز آماطولی یونان اردوسنده اک ملتیرور احواله واقف قوماندانده طانتش اولماسندن دکل رازده

1

Aliye kasabaya geliyor

“Toprağınız toprağım, eviniz evim; burası için, bu diyarın çocukları için bir ana, bir ışık olacağım ve hiçbir şeyden korkmayacağım; vallahi ve billâhi!”

Aliye kasabaya muallime¹ olarak geldi. Yüzü, henüz açılmayan bir gül goncasının mahcup² kırmızılığını, çekingen güzelliğini taşıyordu. Pembe, ince yüzü üstünde iki kocaman menekşe gibi siyah kirpikli gözleri, küçük bir çocuk burnu, yüzünün bütün bu mütereddit³ ve cazip⁴ inceliğiyle tezat yapan bir nar çiçeği goncası gibi garip bir ağzı vardı. Biraz yumuşak ve kıvrırcık siyah saçları, itina⁵ ile örttüğü sıkı, siyah baş örtüsünün altından şakaklarına, ensesine boşanıyor, yanaklarına, boynuna dökülüyordu.

Aliye, rakik gözlü⁶, enli omuzlu, Yemen’den Kafkas’a, Kafkas’tan Suriye’ye geçmiş ve kaybolmuş kahraman,

1. Bayan öğretmen.
2. Utangaç, sıkılğan.
3. Çekingen, kararsız.
4. Çekici, ilgi uyandıran.
5. Özenle.
6. Sevecen bakışlı.

fakat isimsiz ve talihsiz bir yüzbaşı ile dal gibi narin, zavallı ve hassas Fatihli bir verem kadının çocuğu idi. Asker babası ona henüz inkişaf etmeyen¹ derunî kudretini²; verem anası, veremlilerin ezeli³ ve marazî⁴ hassasiyetini vermişti. Anasını çok küçükken kaybetmiş ve bütün çocukluğu Dârülmualimat'ın⁵ tahta sıraları etrafında geçmişti. Bütün yetim kızlar gibi şifasız bir şefkat ve muhabbet⁶ ihtiyacı, yine bütün kimsesizler gibi her nazardan⁷ kendi ruhuna kaçan, gömülen çekingen ve sumut⁸ bir ruhu vardı. Annesi öldükten sonra babasının izini Kafkaslar'da kaybetti ve bütün sevmek ihtiyacını serhademe⁹ Güllü Kadın'ın ihtiyar ve tembel kedisine inhisar ettirdi¹⁰. Son senesinde asabi¹¹ ve ateşli bir genç muallimenin "Anadolu'da çalışınız" telkinini¹², herkesin bir moda diye sadece bahsedip münakaşa yürüttüğü bu fikri, ruhuna yakıcı ve müspet¹³ bir emel olarak yerleştirdi. Şahadetname¹⁴ alır almaz taşrada iş almak için Maarif'in¹⁵ koridorlarında dolaşmaya başladı. Fatih'te fakir ve ters,

1. Gelişmeyen.
2. İçten gelen gücünü.
3. Öncesiz.
4. Hastalık derecesinde.
5. Kız öğretmen okulu; İstanbul'da 1869 yılında kuruldu. Rüştiye ve âliye olmak üzere iki dereceli idi. Sonraları İstanbul dışındaki şehirlerde de bu tip okullar açıldı.
6. Sevgi.
7. Bakıştan.
8. Sessiz.
9. Başhademe.
10. Verdi, ayırdı.
11. Sinirli.
12. Aşağıladığı düşüncüyü.
13. Olumlu.
14. Diploma.
15. Milli Eğitim Müdürlüğü'nün.

ihhtiyar bir halanın evinde oturuyordu. Basit bir yağmur-
luk içinde dalgalanan ince vücudunun, siyah baş örtüsü
içinde hassas bir çiçek gibi açılan güzel başının davet et-
tiği, cezbettiği¹ ilan-ı aşklar² ve takipler onu alakasız bı-
raktı. Maarif'in koridorlarında iş bekleyen yorgun ve
meyus³ yüzlü muallimelerin taşra hizmetinden, vebadan
ürker gibi kaçan, İstanbul'da bir yer bulabilmek için her
zillile⁴ katlanan tavırlarına istihfafla⁵ baktı.

Nihayet hiçbir kimsenin gitmediği (...) kasabasının
münhal⁶ muallimliğini kendisine verdikleri zaman tek
ve eski bir sandıkla Haydarpaşa'dan trene bindi, gitti.

Sabah hayli erkendi; sandığını arabada bıraktı, Maa-
rif Dairesi'ne girdi. Odanın kapısında bir gözü kör, başı
beyaz paçavra ile sarılmış ihtiyar bir adam, sac bir man-
galda kömür yakıyor, bir ayağı kopuk hasır iskemleyi
aynı zamanda duvara dayayarak muvazene⁷ yaptırıp üs-
tüne oturmaya çalışıyordu. Yerde kabarmış kirlerin, üze-
ri sulanmış sıkça tesadüf edilen⁸, donmaya yüz tutmuş
tükürük ve balgamlara basmamak için ihtiyatla⁹ yürü-
mek lazım geliyordu; loş ve tavanı örümcekli bu Dai-
re'nin çok ağır, insanın içine çöken bir kokusu vardı.

— Maarif Müdürü Bey'i görmek istiyorum.

1. Kendine çektiği.
2. Sevgisini açıklamalar.
3. Umutsuz.
4. Alçalmaya, hor görülmeye.
5. Küçümsemeye.
6. Açık bulunan.
7. Denge.
8. Rastlanan.
9. Sakınarak.

Bu kokulu, biçare muhit¹ onun nazlı sesine sert bir perde ilave etmişti. İhtiyar hademe, Daire'ye gelen kadınları, kudretini izhar² için yegâne³ vesile telâkki ettiği⁴ halde Aliye'nin sesi onu sarstı:

- Zabah zabah Müdür Bey'i nereden bulacaan?
- Gelinceye kadar beklerim.

Hademe döndü, muhitle tezat yapan taze ve nermi⁵ hayal, onun köhne⁶ kalbinde karmakarışık hisler uyandırdı. Hiddetlenmek mi, azarlamak mı lazım, müşfik⁷ bir tavır almak mı lazım bilmiyordu. Gayri ihtiyari⁸ etrafına bakındı. Kendi de bilmeyerek oldukça yumuşak bir sesle:

- Burlarda nerede oturup bekleyecen?
- Ayakta beklerim.
- Bu iskemleye otuman mı?

Aliye hademedden gideceği mektep hakkında malûmat⁹ almaya çalıştı. Nehari¹⁰ idi; muallimeler ev tutup oturuyorlardı. Ev bulmak kabil¹¹ miydi? Hademe, tek çapaklı gözünü kısarak düşündü, genç kıza baktı, eşrafın oğulları, yeni Maarif Müdürü'nün evinden cuma günleri taşan dümbelek¹² seslerini, koltuğunun altında taşıdığı beyaz suyu, giden muallimenin macerasını düşündü.

1. Çevre.
2. Göstermek.
3. Tek.
4. Fırsat saydığı.
5. Yumuşak.
6. Yıpranmış.
7. Sevecen, şefkatli.
8. İstemeksizin, elinde olmayarak.
9. Bilgi
10. Yatısız, gündüzlü.
11. Mümkün.
12. Ağzına deri geçirilmiş, çanak biçiminde, darbukaya benzer bir çeşit çalgı.

Bunların hepsini unutmak için sordu:

— Ortalık İstanbul'da nasıl gidiyo?

Merdivenlerden hayli ters bir ses, biraz da iknaya¹ çalışır bir ısrarla diyordu ki:

— Siz o kadının namussuz olduğunu, ahalinin istemediğini mazbata etmeniz lazım.

Kalın ve hoş bir erkek sesi:

— Nasıl idek efendim, garının bir kötülüğünü gozumuzla gormedük. Bühtân² olma mı?

— Nasıl bühtân, ben gördüm ya! Muhasebecinin karşısında sabahlara kadar içip, şıkır şıkır oynadığını ben gördüm ya!

— Siz yazsanız daha bir tesiri olu...

— Olmaz. O, merkezde her şeyi benim üstüme atacak, Nazır'a şikâyet edecek. Siz bir mazbata yapmalısınız.

— Hele ben bir bizim eşrafa bir danışam baham.

O kadar dalmışlardı ki, sofada yanakları al al olmuş, biraz ürkmüş, biraz isyanla gözleri büyümüş Aliye'yi, ancak burun buruna gelince gördüler.

Maarif Müdürü'nün toparlak siyah sakalı, bulanık sünepe³ ve mürâi⁴ gözleri, hilekâr uzun yüzü altında iğrenç, ince dudaklı bir ağzı vardı. Yanındaki meclis-i idare azasından⁵, yerli Ömer Efendi, abani⁶ sarıklı, temiz yüzlü, kır sakallı, taşranın bazan insanın canını gören, görmüş geçirmiş, mahzun, siyah gözleriyle insana bakan bir siması vardı. İkisi de Aliye'yi görünce şaşırdılar. Maarif

1. Kandırmaya.

2. Yalan, iftira

3. Sümsük.

4. İkiyüzlü.

5. İdare meclisi üyesinden.

6. İpekten, sarımtırak dallı nakışlarla işlenmiş bir tür beyaz kumaş.

Müdürü'nün bulanık gözleri daha bulandı, burnu uzadı, bütün yüzü daha hilekâr ve kibirle riyakâr¹ bir tevazuyu² karıştıran tavrını aldı, tehalükle:³

— Safa geldiniz hanım kızım; odaya buyurunuz da maksad-ı ziyaretinizi⁴ anlatınız, dedi.

Aliye kendine yavaş yavaş yaklaşan, nefesi ve yıpranmış, yağlı redingotu acayip kokan adamla kendi arasında kırık iskemleyi koymak arzusunu duyuyordu. Fakat cesur olmaya çalışan bir sesle:

— Ben İstanbul'dan gelen yeni muallimeyim, efendim. Nerede kalacağım, mektebim hakkında malûmat almaya geldim, dedi.

Maarif Müdürü, Aliye'yi odada müzakereye⁵ davet ettikçe o anlamamış gibi, işini ayakta, oracıkta halle çalışıyordu.

Müdür Bey'in tebessümü, kör hademenin garip sırtışı onda bir tehlike hissi, niçin olduğunu bilmeden siper alan manevî bir ruhiyat⁶ yapmıştı. Müdür ona mektepte yatıp kalkmayı teklif ettiği zaman Ömer Efendi oldukça endişeli:

— Eksük etek, nasıl oluu? Yanunda Gantarcıların Hüseyin'in evi de...

Müdür tehevvrle⁷ atıldı:

— Sizin ki taşra zihniyeti. Bu İstanbullu medenî hanımlar yalnız evde de yatar, ne zannediyorsunuz? Bu yaşta yapayalnız taşraya çıktıktan sonra...

1. İkiyüzlü.

2. Alçakgönüllülüğü.

3. Can atarak.

4. Gelişinizin nedenini.

5. Konuyla ilgili görüşmeye.

6. Görülmeyen bir ruh hâli yaratmıştı.

7. Öfkeyle.

Aliye, Kantarcıların bir tehlike olduğunu, Maarif Müdürü'nden olanca şiddetiyle öğrendiğini hissettiği için derhal Ömer Efendi'nin tarafına geçti.

— Buranın namuslu ve ihtiyar bir ailesi içinde bana bir oda bulmak kabil olur mu, dedi.

— Ben bizim evde bir danışam, belki bizim eve alırız.

— Ömer Efendi kendine işte kiracı da buldun. Müdür Bey küçük bulanık gözlerini kırptı.

Bu sahneden Ömer Efendi, Gülsüm halaya bahse-derken gözleri yaşla doluyordu.

— Tasvir gibi¹ bir kız, bizim irahmetli Emine'yi andım, demişti. O irz düşmanı papaz zıfatlı Müdür gıza hemen goz attı. Gız öyle aslan yürekli ki...

Nihayet Gülsüm halayı ikna etti ve karı koca beraberce Daire'ye Aliye'yi getirmeye gittikleri zaman, gözleri ateş gibi yanıyor, dişleri sınımsıkı, kediden kaçan küçük bir fare gibi müdürün odasında bir köşeye sıkışmış buldular. Müdür bütün hile ve kuvvet ve kudretine rağmen öteki muallimelere oynadığı oyunu Aliye'ye derhal oynamayı münasip² görmemiş, bu defa ahalden mazbata isteyecek bir vaziyete düşmeden emelini yerine getirmeye karar vermişti.

Gece ocağın karşısında yatan Aliye, Gülsüm halanın katı ellerini harikulâde yumuşak bir temasla saçlarında duyuyordu:

— Gızım, pambik gızım...

Odanın dışında Ömer Efendi ayakları ucuna basarak içeriye kuru incir dolu bir tabak uzatıyordu:

1. Resim gibi.

2. Uygun.

— Gülsüm, Aliye Hanım belki biraz yemiř yer.

Aliye sıcak bir kalp havasının kendini sardığını duydu, ince kollarını Gülsüm halanın baş örtüsüyle sarılı ihtiyar boynuna doladı. Ana kız gibi öpüştüler.

İki ihtiyarın kıymetli ve rahmetli Eminesi'nin yerini birdenbire doldurmuştu.

Edebiyatımızın öncü kadın yazarlarından Halide Edib Adivar, üretken kalemıyla, yaşadığı çağın portresini çizmişti.

Romanımızın kilometre taşlarından *Vurun Kahpeye*, Kurtuluş Savaşı'nın sürdüğü cephelerden birinin bağrında, bir taşra kasabasında geçer. Halide Edib Adivar'ın son derece gerçekçi, ayrıntılara inen gözlem gücüyle yazılmış bu unutulmaz roman, Anadolu aydınlanmasının gerçek kahramanlarına, halkın cehaletten kurtulması için hayatını hiçe sayan kadınlara adanmış bir ağıt, dönüp dönüp yeniden okunacak bir belgedir.

Bir yarıyıl ödeviydi *Vurun Kahpeye*: Okuyacak, özetini çıkaracak, belli başlı kişilerini tahlil edecektik. Bilmem böylesi ödevler yine veriliyor mu? Ödev dosyasında derlediğimiz ödevden, yazdıklarım-dan, bugün tek satır, tek sözcük hatırlamıyorum. Ama Aliye'nin yemini –hemen hemen sözcüğü sözcüğüne– ezberimde:

“Toprağınız toprağım, eviniz evim; burası için, bu diyarın çocukları için bir ana, bir ışık olacağım ve hiçbir şeyden korkmayacağım. Vallahi ve billâhi!”

SELİM İLERİ

Kapak resmi: JOHN SINGER SARGENT

ISBN 978-975-07-0774-2

9 789750 707742